

Casus Wetenschappelijke Integriteit

2023

Machtsmisbruik door beklaagde 1 – verwijtbaar onzorgvuldig gedrag

Nalatig handelen door beklaagde 2 – onzorgvuldig gedrag

Universiteit Utrecht

1 Advies van de Commissie Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Utrecht

Advies

van de Commissie Wetenschappelijke Integriteit aan het College van Bestuur van de Universiteit Utrecht

betreffende de klacht van [naam] (klager)
over [naam] (beklaagde 1) en [naam] (beklaagde 2).

De procedure

Op 5 maart 2022 heeft [klager] bij de voorzitter van het College van Bestuur van de Universiteit Utrecht per e-mail een drietal met elkaar samenhangende klachten ingediend over vermeende schendingen van de wetenschappelijke integriteit. Op 6 maart 2022 heeft het College van Bestuur doorgestuurd naar de Commissie Wetenschappelijke Integriteit (CWI)

Voor de beoordeling van de klachten is een commissie gevormd, bestaande uit [naam] (voorzitter), [naam] en [naam] (de Commissie), ondersteund door [naam], werkzaam bij de afdeling Juridische zaken van de universiteit en secretaris van de CWI.

De Commissie heeft de klachten behandeld volgens de Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Utrecht 2019 (verder: de Klachtenregeling).

De ontvangst van de klachten is aan klager bevestigd op 13 maart 2022.

De Commissie heeft allereerst beoordeeld of zij de drie klachten inhoudelijk in behandeling kon nemen. Zij was van mening dat dat het geval is, met uitzondering van een passage in de eerste klacht waarin twijfels worden geuit over de juistheid van een aantal artikelen van [beklaagde 1]. Omdat deze twijfels niet nader zijn onderbouwd, is deze passage op grond van artikel 2.2. van de Klachtenregeling in de procedure verder buiten beschouwing gelaten. Op 18 maart 2022 zijn alle betrokkenen hierover geïnformeerd en is aan beklaagden gevraagd om uiterlijk 11 april 2022 schriftelijk op de klacht te reageren. Op 28 maart 2022 is hen nog de nadere informatie toegestuurd die klager op verzoek van de commissie had ingediend. Omdat de klachten betrekking hebben op verschillende beklaagden en dus vanwege de vertrouwelijkheid niet alle informatie aan alle beklaagden toegezonden kon worden, heeft de Commissie in de verdere procedure de drie klachten separaat behandeld. Dit advies betreft de eerste klacht (klacht 1).

Op 11 april ontving de Commissie de reacties van beide beklaagden. Op 14 april zijn deze aan klager toegezonden. Op 11 mei 2022 is een hoorzitting gehouden in de [naam locatie] van de universiteit. Klager en beklaagden waren daarbij aanwezig; klager werd bijgestaan door [naam].

Vereniging Universiteiten van Nederland

Lange Houtstraat 2
Postbus 13739
2501 ES Den Haag

Tel +31 70 302 14 00
E-mail post@unl.nl
Web universiteitenvannederland.nl

KvK 40480226
IBAN NL61 INGB 0001 5964 15
BTW NL007088784B01

De klacht (klacht 1)

De klacht betreft machtsmisbruik door beklagde 1 in zijn hoedanigheid als promotor en nalatig handelen door beklagde 2 als toenmalig directeur van [naam instituut]. Het machtsmisbruik door beklagde 1 bestaat daarin dat hij in de zomer van 2017 van klager heeft geëist dat hij zich zou onthouden van inhoudelijke kritiek op het werk van hemzelf en al zijn groepsleden. Daartoe heeft hij hem, in de woorden van klager, een "zwijgcontract" voorgelegd, dat later in een afgezwakte vorm door beide partijen is ondertekend. In het ondertekende document wordt overeengekomen dat klager een nieuwe copromotor krijgt, dat beklagde 1 formeel zijn promotor blijft, maar dat hij zich niet meer zal bemoeien met de totstandkoming van het proefschrift. Klager zal voortaan deel uitmaken van een andere onderzoeksgroep en kritiek op elkaars werk zal slechts in open discussies en in elkaars bijzijn worden geuit. Aanleiding was de discussie over tegenstrijdige onderzoeksresultaten die door twee promovendi werden gevonden en het feit dat over het onderzoek toch gepubliceerd zou worden zonder daar melding van te maken. De klacht jegens beklagde 2 is tweeledig. Op de eerste plaats zou hij onzorgvuldig hebben gehandeld toen klager hem vertrouwelijk melding deed van een vermoeden van schending van de wetenschappelijke integriteit door beklagde 1, waardoor deze laatste kwam te weten dat klager degene was die de melding had gedaan en de zaak is geëscaleerd. Op de tweede plaats wordt hem verweten dat hij heeft nagelaten te handelen naar aanleiding van de melding, terwijl hij eerder tegen klager had gezegd dat deze zich bij hem moest melden bij twijfels over de integriteit van (met name) beklagde 1. Klager voelde zich hierdoor in de steek gelaten.

Het toetsingskader

Omdat de klacht betrekking heeft op gebeurtenissen die vóór 1 oktober 2018 hebben plaatsgevonden, is de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening (2014) van toepassing. De code bevat principes die de leden van de academische gemeenschap in acht moeten nemen. De principes zijn nader gespecificeerd in uitwerkingen, die een normstelling vormen voor o.a. onderzoekers en bestuurders. De code verplicht de wetenschapsbeoefenaren niet alleen tot naleving, maar zij hebben ook een verantwoordelijkheid in het bevorderen van de naleving ervan in hun academische omgeving (zie Preambule bij genoemde Gedragscode).

Overwegingen en conclusies

Op basis van alle informatie die schriftelijk en mondeling tijdens de hoorzitting is verkregen overweegt de Commissie het volgende met betrekking tot de klacht over beklagde 1: Beklaagde 1 was de promotor van klager. Het is de taak van een promotor om promovendi op te leiden, hen erop te wijzen hoe een wetenschapper zich dient te gedragen. Dat vraagt van de promotor dat deze aan een promovendus de ruimte geeft om zich te ontwikkelen en zich intellectueel onafhankelijk op te stellen (Uitwerking 4.1 van de Gedragscode bij het principe 'onpartijdigheid'). De Commissie constateert dat een aanvankelijk verschil van wetenschappelijk inzicht tussen klager en beklagde 1 verworden is tot een persoonlijk problematische relatie van wederzijds wantrouwen. Dit heeft geleid tot een sterk gevoel van onveiligheid bij klager, vanwege de hiërarchische relatie tussen hem en beklagde 1. De Commissie is van mening dat het aan klager voorgelegde voorstel voor een overeenkomst die bedoeld was om de ontstane situatie hanteerbaar te maken, niet getuigt van goed mentorschap en niet voldoet aan de eisen van zorgvuldigheid in de relatie tussen promotor en promovendus (Uitwerkingen 1.7 en 1.8). Daar staat tegenover dat beklagde 1 zich door de felle manier van discussiëren van klager aangevallen voelde en dat hij in zijn ogen door zijn opstelling het werk van de onderzoeksgroep benadeelde. Hoewel dus enkele bepalingen uit de Gedragscode door beklagde 1 onvoldoende zijn nageleefd, is de Commissie van mening dat er geen sprake was van schending van de wetenschappelijke integriteit, maar wel van onzorgvuldigheid.

Met betrekking tot de tegenstrijdige onderzoeksresultaten behoort het niet tot de taak of de expertise van de Commissie om inhoudelijk te oordelen. Uit de stukken en de hoorzitting blijkt dat de constatering serieus is genomen door beklaagde 1, waarbij hij uiteindelijk concludeerde dat zijn resultaten de juiste waren.

Met betrekking tot de klacht over beklaagde 2 overweegt de Commissie het volgende:
Beklaagde 2 werd door klager benaderd omdat deze melding wilde maken van twijfels over de wetenschappelijke integriteit van zijn promotor. Beklaagde 2 heeft daarop gemeend vanuit zijn functie als instituutsdirecteur te moeten focussen op de wetenschappelijke inhoud van de melding en niet op de ethische aspecten. Over de inhoudelijke aspecten heeft hij beklaagde 1 benaderd, zonder overigens de naam van de melder te noemen. Beklaagde 1 herleidde de melding niettemin onmiddellijk tot klager, wat de werksituatie tussen beiden sterk bemoeilijkte. Uit die gesprekken met beklaagde 1 concludeerde beklaagde 2 dat er geen sprake was van integriteitsproblemen. In de periode daarna is voor beklaagde 2 de focus komen te liggen op het helpen oplossen van een verstoorde arbeidsverhouding tussen een promovendus en diens promotor. Door te focussen op de inhoud en de arbeidsverhouding in plaats van op het signaal van mogelijke schending van de wetenschappelijke integriteit, gaf beklaagde-2 klager het gevoel dat hij hem in de steek liet. Door het integriteitsaspect niet op te pakken, voldeed beklaagde 2 niet aan de eisen van zorgvuldigheid die de Gedragscode stelt (zorgvuldigheid in relaties tussen wetenschapsbeoefenaren en goed mentorschap, uitwerking 1.7 en 1.8). Een promovendus die vanuit zijn afhankelijkheidsrelatie bij de instituutsdirecteur een melding doet van mogelijke schending van de wetenschappelijke integriteit, mag verwachten dat deze zijn verantwoordelijkheid neemt waar het gaat om het naleven van de Gedragscode. Op basis van de Gedragscode rust op bestuurders van de universiteit een verplichting tot naleving en handhaving van de Gedragscode. Het is terecht dat beklaagde 2 voor zichzelf geen directe rol zag in het onderzoeken van de integriteitsmelding, maar hij had het signaal niet mogen negeren en niet zelf een oordeel mogen vormen, maar de promovendus de weg moeten wijzen naar de universitaire vertrouwenspersoon wetenschappelijke integriteit en/of de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de Commissie. Ook hier is in de ogen van de Commissie de niet-naleving van de regels van de Gedragscode echter niet zodanig ernstig dat er sprake is van schending van de wetenschappelijke integriteit.

Conclusie

Alles overziend en afgewogen hebbend, is de commissie van mening dat door beide beklaagden enkele principes van de Gedragscode niet zijn nageleefd, maar dat er geen sprake is van schending van de wetenschappelijke integriteit.

Dit advies is uitgebracht op 5 augustus 2022 aan het College van Bestuur van de Universiteit Utrecht .

2 **Aanvankelijk oordeel van 1 september 2022 van het College van Bestuur van de Universiteit Utrecht**

Aanvankelijk oordeel

van het College van Bestuur van de Universiteit Utrecht, als bedoeld in artikel 5 van de Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Utrecht, betreffende de klacht van [klager] d.d. 5 maart 2022 over schending van de wetenschappelijke integriteit door [beklaagde 1] en [beklaagde 2] (in de procedure klacht 1 genoemd).

Advies Commissie Wetenschappelijke Integriteit (CWI).

De Commissie Wetenschappelijke Integriteit heeft op 5 augustus 2022 advies aan ons uitgebracht over de klacht. Het advies is bijgevoegd bij dit aanvankelijk oordeel en maakt daarvan integraal onderdeel uit.

Overwegingen

Naar het oordeel van het College van Bestuur heeft de CWI de klacht op zorgvuldige wijze behandeld en is zij op grond van deugdelijke argumenten tot haar advies gekomen. Het College van Bestuur kan zich vinden in de overwegingen van de CWI en neemt deze over.

Aanvankelijk oordeel

Met inachtneming van het advies van de CWI komt het College van Bestuur tot het volgende aanvankelijk oordeel:

- Door beide beklaagden zijn enkele principes van de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening 2014 niet nageleefd, maar er is geen sprake van schending van de wetenschappelijke integriteit.

3 Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI)

Op 2 november 2023 heeft het LOWI over de zaak advies uitgebracht.

Het LOWI adviseert het [College van Bestuur] om de klacht gegrond te verklaren en definitief te oordelen dat:

- a. [beklaagde 1] uitwerkingen 1.7, 1.8 en 4.1. uit de Gedragscode 2014 onvoldoende heeft nageleefd en dat dit een schending van de wetenschappelijke integriteit is;
- b. [beklaagde 2] uitwerkingen 1.7 en 1.8 uit de Gedragscode 2014 onvoldoende heeft nageleefd en te verduidelijken dat dit onzorgvuldig is maar geen schending van de wetenschappelijke integriteit.

Het volledige advies is gepubliceerd op de website van het LOWI (<https://lowi.nl>), zaak 2023-17 .

4 Definitief oordeel van 8 december 2023 van het College van Bestuur van de Universiteit Utrecht

Definitief oordeel

van het College van Bestuur van de Universiteit Utrecht (CvB), als bedoeld in artikel 5 van de Klachtenregeling Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Utrecht 2019,

betreffende de klacht (1) van [naam] (klager) d.d. 5 maart 2022 over een vermeende schending van de wetenschappelijke integriteit door

- [naam], hoogleraar bij [naam faculteit], hierna: beklaagde 1, en
- [naam], hoogleraar en [naam functie] bij de [naam faculteit], hierna: beklaagde 2

Advies Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI).

Het LOWI heeft op 2 november 2023 advies aan het CvB uitgebracht over de klacht. Het advies is bijgevoegd bij dit definitief oordeel.

Overwegingen

Het CvB heeft het advies van het LOWI bestudeerd en heeft beoordeeld of het advies zorgvuldig tot stand is gekomen, of op navolgbare wijze is getoetst aan de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit 2014 (hierna: NGWI) en of het advies van het LOWI zou moeten leiden tot aanpassing van het aanvankelijk oordeel over de klacht.

Het CvB stelt vast dat het LOWI een zorgvuldige procedure heeft gevolgd bij de behandeling van de klacht.

Het toetsingskader bij de beoordeling van klachten over vermeende schending van de wetenschappelijke integriteit wordt gevormd door de uitwerkingen die zijn vastgelegd in de NGWI. Het LOWI toetst in dit specifieke geval aan de uitwerkingen 1.7, 1.8 en 4.1.

Beklaagde 1

Het CvB onderschrijft het standpunt van het LOWI dat er sprake is van een ongelijke machtsrelatie tussen promotor en promovendus en dat dit van een promotor onder meer zorgvuldigheid en goed mentorschap vereist. Het CvB onderschrijft eveneens het standpunt van het LOWI dat beklaagde 1 de uitwerkingen 1.7, 1.8 en 4.1 uit de NGWI onvoldoende heeft nageleefd.

Het CvB volgt het advies van het LOWI echter niet waar zij in randnummer 26 aangeeft dat het Verzoeker (hierna: klager) was verboden een kritisch wetenschappelijk-inhoudelijk artikel te publiceren over Betrokkene 1 (hierna: beklagde 1). Dit betrof een verbod uit het eerdere voorstel “points to think about” van beklagde 1, maar deze ‘zwijgclausule’ heeft beklagde 1 in de latere ‘mutual agreement’ tussen klager en beklagde 1, zoals klager zelf ook in zijn klacht van 5 maart 2022 aangeeft, niet opgenomen.

Ook volgt het CvB het advies van het LOWI niet waar het de kwalificatie van het niet naleven van de uitwerkingen 1.7, 1.8 en 4.1 door beklagde 1 betreft. Volgens het LOWI stond klager in een afhankelijkheidsrelatie tot beklagde 1. Nu beklagde 1 klager zonder voldoende rechtvaardiging heeft verboden kritiek te geven op hem en op zijn onderzoek en klager in zoverre in zijn academische vrijheid heeft beperkt is het LOWI, gegeven de machtspositie die beklagde 1 ten opzichte van klager had, van oordeel dat het niet naleven van de uitwerkingen 1.7, 1.8 en 4.1 moet worden gekwalificeerd als schending van de wetenschappelijke integriteit.

Anders dan het LOWI, is het CvB van oordeel dat klager ten gevolge van het sluiten van de ‘mutual agreement’ met beklagde 1 niet inhoudelijk de mond is gesnoerd en derhalve niet in zijn academische vrijheid is beperkt. Middels deze overeenkomst hebben klager en beklagde 1 onder meer afspraken gemaakt over de wijze van communiceren (“Any scientific criticism raised by [klager] towards the work by the group of [beklaagde 1], or vice-versa, will be handled in open discussions and in the presence of the people involved in the specific work.”). Dit betreft derhalve afspraken over gedrag en geen algeheel verbod op inhoudelijke kritiek. Naar het oordeel van het CvB is de intentie van beklagde 1 bij het maken van deze afspraken door het LOWI onvoldoende meegewogen waar het LOWI adviseert om dit te kwalificeren als schending van de wetenschappelijke integriteit.

Het CvB is niettemin van oordeel dat, mede gelet op het eerdere voorstel “point tot think about” van beklagde 1 (waarin staat dat klager de naam of het werk van zijn promotor niet noemt en zijn gedrag niet bekritiseert), het laten tekenen van de overeenkomst als onderdeel van een verslag over het functioneren van klager, wel de schijn wekt van het beperken van de academische vrijheid van klager. Het is althans aannemelijk dat klager dit onder de gegeven omstandigheden als zodanig heeft kunnen ervaren.

Gelet op het voorgaande is het CvB is van mening dat het niet naleven van de uitwerkingen 1,7, 1.8 en 4.1 uit de NGWI 2014 in casu niet is te kwalificeren als schending van de wetenschappelijke integriteit, maar als *verwijtbaar onzorgvuldig gedrag* door beklagde 1. Een zwaardere kwalificatie derhalve dan louter de kwalificatie onzorgvuldig handelen die de CWI van toepassing acht.

Beklaagde 2

Het CvB onderschrijft de conclusie van het LOWI dat beklagde 2 de uitwerkingen 1.7 en 1.8 van de NGWI 2014 onvoldoende heeft nageleefd, maar dat het handelen van beklagde 2 niet moet worden gekwalificeerd als schending van de wetenschappelijke integriteit. Dezelfde kwalificatie derhalve die de CWI van toepassing acht.

Definitief oordeel

Gelet op het voorgaande ziet het CvB, met inachtneming van het advies van het LOWI, aanleiding om het aanvankelijk oordeel aan te passen en komt het CvB tot het volgende definitief oordeel:

- de klacht is ONGEGROND, aangezien er geen sprake is van schending van de wetenschappelijke integriteit, met die kanttekening dat:
  - ten aanzien van beklagde 1 sprake is van *verwijtbaar onzorgvuldig gedrag*
  - ten aanzien van beklagde 2 sprake is van *onzorgvuldig gedrag*